

С Т А Н О В И Щ Е

от проф. дфн Албена Кирилова Вачева, ЮЗУ „Неофит Рилски“,

за дисертационния труд на Грета Стефанова Хараланова-Разсуканова

„Харалан Ангелов – поетика и граждански идеи“, предложен за публична защита за придобиване на научната и образователна степен „доктор“, научно направление 2.1. Филологии (Теория и история на литературата).

I. НАУЧНИ ПРИНОСИ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Представеният за обсъждане дисертационен труд „Харалан Ангелов – поетика и граждански идеи“ е в обем от 441 стандартни страници, а изложението е структурирано в пет основни глави, уводна и заключителна части, както и библиографска справка. По отношение на формалната страна може да се каже, че работата е издържана според всички правила и изисквания за изработването на такъв тип текст. Дисциплинирано и методично изложението представя изключително ясно и с необходимото внимание резултатите от осъществената проучвателска работа, като трябва да се посочи и присъствието на самостоятелно изведени заключения към всяка от главите в работата. Това дава основание още в началото да се сподели оценката, че в случая става дума за един образцово изпълнен приносен дисертационен проект.

В подкрепа на това твърдение може да се посочи както ясно формулираната теза, така и всички основни хипотези, предопределили характера на научните търсения на Грета Разсуканова. В стремежа за пълното постигане на целите и свързаните с тях задачи, е коректно избран и методологичният инструментариум, чиято цел е да разкрие в дълбочина както архивното наследство на Харалан Ангелов, което е свързано не само със задължителната за работа литературно-историческа процедура по определяне приноса на автора с фактографска коректност, но е довело и до дигитализация на творческото наследство на автора в пета глава на дисертационния труд. В тази част са поместени 11 архивни документа, някои от които новооткрити, стихотворения и документи с информация за Харалан Ангелов като „поет, композитор и нумизмат“ (с. 410). Наред с архивните артефакти са приложени и изключително прецизни описания на източниците, и фондовете, в които са открити, като е приложен и задълбочен анализ на самите текстове. Резултатът е приносен с оглед пълното представяне на творчеството на изследвания автор, но също така показва изключителната професионална култура и подготовка на Грета Разсуканова да осъществява литературно-исторически анализи, използвайки архивни материали.

По отношение на останалите методи, използвани при проучването, се открояват както сравнително-историческият, така и подходи, спомогнали разширяването на анализа в една

културологично-контекстуална перспектива или разгръщащи психологическата дълбочина на „мисловната различност“ на разглеждания творец. Тази дълбочина на аналитичните процедури правят изследването изключително актуално и обогатяват литературната историография с имена, които са останали в периферните полета или извън националната литературна памет.

Смяната на една епоха с друга – в случая на Възраждането с установяващата се модерност – правят „разбираемо“ от гледна точка на доминиращите подходи на българското модерно литературознание да „отстрани“ фигури като Ангелов. Първа глава на работата е фокусирана именно върху проблема за конструирането на литературния канон. „Даскалската поезия“, административната и политическата ангажираност на автора, липсата на сакрализация на родното и революционни екзалтации са сред факторите, причинили забравянето му. Тук наред с извеждането на преден план на приносите на автора, се извършват и специфични операции по ревизия на съществуващи аналитични конструкции, довели до утвърждаване и превръщане в неразрушима връзката *автор – епоха*. Едно от предимствата и приносите на предложената за защита дисертация е именно в куража да се предложи усъмняване в упоменатата зависимост и предлагането на подход, който да направи легитимно от литературно-историографска гледна точка изследователското внимание към такива автори и тяхното творчество. Тук трябва да се посочи и плътното взаимодействие с търсенията на научния ръководител доц. Йордан Ефтимов, който отдавна и целенасочено разкрива методологическите дефицити на техниките по историзиране на литературата и епистемологичните им мотивации.

Втора глава на работата разкрива онези достойнства на лириката на Харалан Ангелов, заради която всъщност той остава забравен. Последователно и методично тук са представени и обосновани естетическите и етическите ѝ особености, като за разкриването им влияние оказва проучването на характера на автора, осъществено с помощта на психоаналитичния и психобиографичния подход. Именно този избор прави работата възможна (доколкото е необходим инструментариум, заместващ редуциращите техники в знанието за литературата), от една страна, и изключително приносна, от друга. Индивидуализацията при анализа доминира над типизацията, като по този начин на преден план се извежда културната роля и цялостното присъствие на отделната личност. Тук отново, в кореспонденция с ранната рецепция на поезията на Харалан Ангелов и с възможностите, които дават използваните подходи за корекция на наложени вече схващания, се откроява задълбочената литературна подготовка на докторантката. Подготовка, която се отразява и в доброто познаване на най-съвременните проучвания в областта на литературознанието.

Трета глава на проучването е върху гражданските идеи на един активно ангажиран в политиката и административния апарат на модерната българска държава гражданин. За дълбочината на изследователския проект на Грета Разсуканова в тази част на работата особено допринасят четири непроучени до този момент документа, както и откритият

учителски дневник на Харалан Ангелов. Главата е композирана в две големи части, първата от която разкрива дейността на „учителя, просветителя и читалищния деятел“, а втората е с основен фокус върху промяната в ценностната вселена на трансформиращото се българско общество. Откривателската работа върху документите се заключава не само в изнамирането им за българската литература и история, но се отразява и в успешно реализирания опит за осъществяване на дълбинно културологично проучване. Така фигурата на Харалан Ангелов като кмет, областен управител, депутат, учител, композитор и читалищен деятел се уплътнява допълнително, което на практика подпомага и рецепцията на литературното му творчество.

За всичко това спомага и приложението в четвърта глава анализ на „интересите, заниманията, развлеченията и увлеченията на Харалан Ангелов, които са извън мрежата от административни задължения и политически ангажменти“ (Автореферат, с. 62). Мисленето за и ангажираността му по опазването на природата го разкриват като човек, чиито идеи са в синхрон с разгръщащите се в Европа тенденции по създаване на паркове и организирани туристически излети. Сред сериозните му увлечения са нумизматиката и археологията, при това не само като модерно хоби, както подчертава докторантката, а като част от интересите му по разкриването на българската история и особеностите на българската култура. Втората част – „Метаморфозите на паметта от вчера и днес“ на тази глава рамкира изследването и показва в детайли механизмите на „националната забрава“ и нейното институционализиране в различните исторически периоди. Тук за пореден път проличава коректният избор на методологически инструментариум в работата, което кореспондира както с анализа в предходните глави, така и с поместените в пета глава архивни артефакти, за които стана дума по-горе.

II. ОЦЕНКА НА ПРОЦЕДУРАТА

Процедурата за публична защита на дисертационния текст на Грета Разсуканова „Харалан Ангелов – поетика и граждански идеи“ е в пълно съответствие с изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България и Правилника на Нов български университет. Прецизно и с внимание е изпълнена цялата последователност от стъпки, свързани с обучението на докторантката в съответната програма на НБУ, а документите – от зачисляването – до ректорската заповед за свикване на Научното жури – са изцяло съобразени със законовите норми.

Авторефератът представя ясно и с необходимата пълнота текста на дисертацията, направените изводи и приносите на изследването. Резултатите от изследването са апробирани в три публикации, което е в пълно съответствие с минималните национални изисквания за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности.

Текстът е изцяло авторски, а цитатите са напълно коректни. Библиографията се състои от 235 заглавия на кирилица и латиница, представени според *Стандартите на НБУ* за цитиране и описание на използваната литература.

III. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В заключение мога да кажа, че дисертацията „Харалан Ангелов – поетика и граждански идеи“ представя задълбочено резултатите от едно методологически последователно извършено сериозно научно изследване. Като имам предвид всичко изведено в становището, категорично гласувам положително за присъждането на научната и образователната степен „доктор“ на Грета Стефанова Хараланова-Разсуканова и апелирам и към останалите членове на уважаемото Научно жури също да подкрепят работата.

13.07.2021

Рецензент:.....

София

Албена Вачева